

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده هنر و معماری/گروه پژوهش هنر

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: پژوهش هنر

عنوان:

تحلیل و بررسی مستند نگاری انقلاب ایران

به روایت عکاسان داخلی و خارجی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر غلامعلی حاتم

استاد مشاور:

جناب آقای محمدرضا شریف زاده

پژوهشگر:

شراره محمدی

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به دریای بی کران عشق، روح مهربان هستی و رنگ با طراوت زندگی؛

مادرم که گرمای امیدبخش وجودش در سطر سطر این پژوهش احساس

می شود

نه فقط در مقام مادر که در مقام و مرتبه استاد، همراه و همگام، سختی های راه را با من

پیمود. دستش را می بوسم و این کمترین را به او تقدیم میکنم.

و احترام و تشکر بی پایان از پدر و برادر عزیزم و همه مهربانانی که عشق به حضورشان،

مسیرهای دشوار را هموار می سازد.

تقدیر و تشکر فراوان از استادان گرانقدر

جناب آقای دکتر حاتم و جناب آقای دکتر شریف زاده

که با حسن خلق و فروتنی، راهنماییهای بی دریغشان این پژوهش را به سرانجام رساند.

و با تشکر بی پایان از استاد عزیزم جناب آقای جمشید حاتم که در طول سال های

تحصیل، هنر را نه به مفهوم ظاهریش که عمیق، به تصویر کشید. آغاز راه این پژوهش

حاصل تلاش ها و ذهنیت خلاق این بزرگوار است.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب شراره محمدی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۶۰۹۵۷۹۲۳۰۰ در رشته پژوهش هنر که در تاریخ ۹۰/۰۴/۰۴

از پایان نامه خود تحت عنوان : تحلیل و بررسی مستند نگاری انقلاب ایران به روایت عکاسان داخلی و خارجی

بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: شراره محمدی

تاریخ و امضا:

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۰/۴/۴

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم/ آقای شراره محمدی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره

۱۷/۵ به حروف هفده و نیم و با درجه بسیار خوب مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول : کلیات طرح

۲	مقدمه
۳	۱-۱ بیان مساله پژوهش
۵	۲-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش
۵	۳-۱ پیشینه پژوهش
۶	۴-۱ اهداف پژوهش
۶	۵-۱ پرسش های پژوهش
۶	۶-۱ فرضیات پژوهش
۷	۷-۱ روش انجام پژوهش

فصل دوم : نگاهی اجمالی به تاریخ عکاسی ایران

۹	۱-۲ نگاهی اجمالی به تاریخ عکاسی ایران
---	---

فصل سوم : گزیده شرایط فرهنگی و سیاسی در دوره انقلاب

۱۷	۱-۳-۱ انقلاب ایران
۱۹	۲-۳-۲ عکاسی مستند و تاثیرات انقلاب بر آن

فصل چهارم : شناخت عکاسان داخلی دوره انقلاب

۳۰	۱-۴-۱ بهمن جلالی
----	------------------------

- ۳۷ ۴-۱-۱- گذری بر آثار انقلاب بهمن جلالی
- ۳۹ ۴-۲- رضا دقتی
- ۴۵ ۴-۲-۱- گذری بر آثار انقلاب رضا دقتی
- ۴۷ ۴-۳- منوچهر دقتی
- ۵۱ ۴-۳-۱- گذری بر آثار انقلاب منوچهر دقتی
- ۵۳ ۴-۴- جهانگیر رزمی
- ۶۰ ۴-۴-۱- گذری بر آثار انقلاب جهانگیر رزمی
- ۶۲ ۴-۵- مریم زندی
- ۶۷ ۴-۵-۱- گذری بر آثار انقلاب مریم زندی
- ۶۹ ۴-۶- عباس عطار
- ۷۶ ۴-۶-۱- گذری بر آثار انقلاب عباس عطار
- ۷۸ ۴-۷- کاوه کاظمی
- ۸۳ ۴-۷-۱- گذری بر آثار انقلاب کاوه کاظمی
- ۸۵ ۴-۸- کاوه گلستان
- ۹۰ ۴-۸-۱- گذری بر آثار انقلاب کاوه گلستان
- ۹۲ ۴-۹- هادی هراچی
- ۹۷ ۴-۹-۱- گذری بر آثار انقلاب هادی هراچی
- ۹۹ ۴-۱۰- آلفرد یعقوب زاده
- ۱۰۶ ۴-۱۰-۱- گذری بر آثار انقلاب آلفرد یعقوب زاده

فصل پنجم : شناخت عکاسان خارجی دوره انقلاب

- ۱۰۹ ۵-۱- دیوید بارنت
- ۱۱۵ ۵-۱-۱- گذری بر آثار انقلاب دیوید بارنت

۱۱۷	۲-۵- پاتریک شاول
۱۲۲	۱-۲-۵- گذری بر آثار انقلاب پاتریک شاول
۱۲۴	۳-۵- الن کلر
۱۲۸	۱-۳-۵- گذری بر آثار انقلاب الن کلر
۱۳۰	۴-۵- ژیل پرس
۱۳۶	۱-۴-۵- گذری بر آثار انقلاب ژیل پرس
۱۳۸	۵-۵- الیور ریپوت
۱۴۲	۱-۵-۵- گذری بر آثار انقلاب الیور ریپوت
۱۴۴	۶-۵- میشل ستبون
۱۴۸	۱-۶-۵- گذری بر آثار انقلاب میشل ستبون
۱۵۰	۷-۵- کریستین شپنگلر
۱۵۵	۱-۷-۵- گذری بر آثار انقلاب کریستین شپنگلر

فصل ششم : بررسی تطبیقی مستند نگاری انقلاب ایران به روایت عکاسان

داخلی و خارجی

۱۵۷	۱-۶- نتیجه گیری
۱۶۱	فهرست منابع

فهرست تصاویر

عنوان	صفحه
تصویر ۱-۲. آنتوان سوریوگین؛ ناصرالدین شاه، ۱۸۷۰م	۱۰
تصویر ۲-۲. آنتوان سوریوگین؛ بانک شاهی در تهران، ۱۸۷۰م	۱۲
تصویر ۱-۳. حسین پرتوی؛ فرودگاه مهرآباد، بهمن ۵۷	۱۷
تصویر ۲-۳. پرتره آرتور رشتاین	۲۰
تصویر ۳-۳. پرتره جاکوب ریس	۲۱
تصویر ۴-۳. حسین پرتوی؛ دیدار همافران نیروی هوایی با امام، ۱۹ بهمن ۱۳۵۷	۲۳
تصویر ۵-۳. آلفرد یعقوب زاده؛ تظاهرات علیه شاه در خیابان های تهران	۲۵
تصویر ۶-۳. الن کلر؛ مدرسه علوی، بهمن ۱۳۵۷	۲۶
تصویر ۷-۳. دیوید بارنت؛ ملاقات شاه و فرح با خبرنگاران در کاخ نیاوران، تهران	
۱۱ دی ۱۳۵۷	۲۶
تصویر ۱-۴. بهمن جلالی؛ خیابان انقلاب، ۲۶ دی ۱۳۵۷	۳۴
تصویر ۲-۴. بهمن جلالی؛ خیابان انقلاب، ۲۶ دی ۱۳۵۷	۳۴
تصویر ۳-۴. بهمن جلالی؛ خیابان انقلاب، ۲۳ بهمن ۱۳۵۷	۳۵
تصویر ۴-۴. بهمن جلالی؛ خیابان فردوسی، بهمن ۱۳۵۷	۳۵
تصویر ۵-۴. بهمن جلالی؛ انقلاب، بهمن ۱۳۵۷	۳۶
تصویر ۶-۴. بهمن جلالی؛ درگیری ها در تهران، ۱۳۵۷	۳۶
تصویر ۷-۴. رضا دقتی؛ میدان توپخانه، ۱۳۵۸	۴۲
تصویر ۸-۴. رضا دقتی؛ کاخ نیاوران، ۱۳۵۸	۴۲
تصویر ۹-۴. رضا دقتی؛ جماران، ۱۳۵۸	۴۳
تصویر ۱۰-۴. رضا دقتی؛ میدان مخبرالدوله، بهمن ۱۳۵۷	۴۳

- تصویر ۴-۱۱. رضا دقتی؛ تظاهرات، ۱۳۵۸..... ۴۴
- تصویر ۴-۱۲. رضا دقتی؛ محله اکباتان، فروردین ۱۳۵۹..... ۴۴
- تصویر ۴-۱۳. منوچهر دقتی؛ ۱۵ خرداد ۵۸..... ۴۹
- تصویر ۴-۱۴. منوچهر دقتی؛ تظاهرات، ۱۳۵۷..... ۴۹
- تصویر ۴-۱۵. منوچهر دقتی؛ طبس، ۱۳۵۸..... ۵۰
- تصویر ۴-۱۶. منوچهر دقتی؛ تظاهرات، ۱۳۵۷..... ۵۰
- تصویر ۴-۱۷. جهانگیر رزمی؛ ورود امام، ۱۲ بهمن ۱۳۵۷..... ۵۵
- تصویر ۴-۱۸. جهانگیر رزمی؛ بهمن ۵۷..... ۵۵
- تصویر ۴-۱۹. جهانگیر رزمی؛ تظاهرات، ۲۲ دی ۱۳۵۷..... ۵۶
- تصویر ۴-۲۰. جهانگیر رزمی؛ ۲۲ دی ۱۳۵۷..... ۵۶
- تصویر ۴-۲۱. جهانگیر رزمی؛ درگیری در دانشگاه تهران، ۱۳ آبان ۱۳۵۷..... ۵۷
- تصویر ۴-۲۲. جهانگیر رزمی؛ درگیری در دانشگاه تهران، ۱۳ آبان ۱۳۵۷..... ۵۷
- تصویر ۴-۲۳. جهانگیر رزمی؛ اعدام در سنندج، برنده جایزه پولیتزر، ۵ شهریور ۱۳۵۸..... ۵۸
- تصویر ۴-۲۴. جهانگیر رزمی؛ اعدام در سنندج، ۵ شهریور ۱۳۵۸..... ۵۸
- تصویر ۴-۲۵. جهانگیر رزمی؛ اعدام در سنندج، ۵ شهریور ۱۳۵۸..... ۵۹
- تصویر ۴-۲۶. مریم زندی؛ ورودی تلویزیون ملی، ۲۲ بهمن ۱۳۵۷..... ۶۵
- تصویر ۴-۲۷. مریم زندی؛ سفارت آمریکا، ۱۳۵۸..... ۶۵
- تصویر ۴-۲۸. مریم زندی؛ خیابان انقلاب، آذر ۱۳۵۷..... ۶۶
- تصویر ۴-۲۹. مریم زندی؛ دیدار مردم از مزار و منزل دکتر مصدق، ۲۹ اسفند ۱۳۵۷..... ۶۶
- تصویر ۴-۳۰. عباس عطار؛ ۲۲ بهمن ۱۳۵۷..... ۷۲
- تصویر ۴-۳۱. عباس عطار؛ صف رای دهندگان فراندوم جمهوری اسلامی در قم،
فروردین ۱۳۵۸..... ۷۲
- تصویر ۴-۳۲. عباس عطار؛ راهپیمایی، آبان ۱۳۵۷..... ۷۳

- تصویر ۳۳-۴. عباس عطار؛ راهپیمایی علیه عراق، خرداد ۱۳۵۸ ۷۳
- تصویر ۳۴-۴. عباس عطار؛ ۱۳۵۷ ۷۴
- تصویر ۳۵-۴. عباس عطار؛ ۱۳۵۷ ۷۴
- تصویر ۳۶-۴. عباس عطار؛ استادیوم امجدیه، بهمن ۱۳۵۷ ۷۵
- تصویر ۳۷-۴. عباس عطار؛ ۱۳۵۷ ۷۵
- تصویر ۳۸-۴. کاوه کاظمی؛ دانشگاه تهران، ۲۳ بهمن ۱۳۵۷ ۸۰
- تصویر ۳۹-۴. کاوه کاظمی؛ تظاهرات، ۱۳۵۷ ۸۰
- تصویر ۴۰-۴. کاوه کاظمی؛ میدان انقلاب، ۱۳۵۷ ۸۱
- تصویر ۴۱-۴. کاوه کاظمی، ۱۳۵۷ ۸۱
- تصویر ۴۲-۴. کاوه کاظمی، ۱۳۵۸ ۸۲
- تصویر ۴۳-۴. کاوه کاظمی، ۱۳۵۷ ۸۲
- تصویر ۴۴-۴. کاوه گلستان؛ خوزستان، ۱۳۵۸ ۸۷
- تصویر ۴۵-۴. کاوه گلستان؛ اعتراضات تهران، ۶ بهمن ۱۳۵۷ ۸۷
- تصویر ۴۶-۴. کاوه گلستان؛ مردی که برادرش در اعتراضات کشته شد، ۱۳۵۷ ۸۸
- تصویر ۴۷-۴. کاوه گلستان؛ ۱۳۵۷ ۸۸
- تصویر ۴۸-۴. کاوه گلستان؛ اصفهان، ۱۳۵۷ ۸۹
- تصویر ۴۹-۴. کاوه گلستان؛ خیابان انقلاب، ۱۳۵۷ ۸۹
- تصویر ۵۰-۴. هادی هراجی؛ خیابان دانشگاه، ۲۴ بهمن ۱۳۵۷ ۹۳
- تصویر ۵۱-۴. هادی هراجی؛ میدان آزادی، ۱۹ آذر ۱۳۵۷ ۹۳
- تصویر ۵۲-۴. هادی هراجی؛ خیابان انقلاب خیابان شادمان، ۲۰ آذر ۱۳۵۷ ۹۴
- تصویر ۵۳-۴. هادی هراجی؛ میدان آزادی، ۲۰ آذر ۱۳۵۷ ۹۴
- تصویر ۵۴-۴. هادی هراجی؛ خیابان انقلاب، ۲۳ بهمن ۱۳۵۷ ۹۵
- تصویر ۵۵-۴. هادی هراجی؛ دانشگاه تهران، ۲۳ دی ۱۳۵۷ ۹۵

- تصویر ۴-۵۶. هادی هراچی؛ خیابان انقلاب، ۲۰ آذر ۱۳۵۷ ۹۶
- تصویر ۴-۵۷. هادی هراچی؛ میدان انقلاب، ۲۱ بهمن ۱۳۵۷ ۹۶
- تصویر ۴-۵۸. آلفرد یعقوب زاده؛ تظاهرات، ۱۳۵۷ ۱۰۱
- تصویر ۴-۵۹. آلفرد یعقوب زاده؛ خیابان انقلاب، ۱۳۵۷ ۱۰۱
- تصویر ۴-۶۰. آلفرد یعقوب زاده؛ مدرسه علوی، بهمن ۱۳۵۷ ۱۰۲
- تصویر ۴-۶۱. آلفرد یعقوب زاده؛ دفتر کار شاه در کاخ نیاوران، بهمن ۱۳۵۷ ۱۰۲
- تصویر ۴-۶۲. آلفرد یعقوب زاده؛ سفارت آمریکا، ۱۳۵۸ ۱۰۳
- تصویر ۴-۶۳. آلفرد یعقوب زاده؛ ۱۳۵۸ ۱۰۳
- تصویر ۴-۶۴. آلفرد یعقوب زاده؛ ۱۳۵۸ ۱۰۴
- تصویر ۴-۶۵. آلفرد یعقوب زاده؛ ۱۳۵۸ ۱۰۴
- تصویر ۴-۶۶. آلفرد یعقوب زاده؛ جماران، ۱۳۵۸ ۱۰۵
- تصویر ۴-۶۷. آلفرد یعقوب زاده؛ سخنرانی بازرگان، ۱۳۵۸ ۱۰۵
- تصویر ۵-۱. دیوید بارنت؛ فرودگاه مهرآباد، ۱۲ دی ۱۳۵۷ ۱۱۲
- تصویر ۵-۲. دیوید بارنت؛ صف بنزین، ۱۳ دی ۱۳۵۷ ۱۱۲
- تصویر ۵-۳. دیوید بارنت؛ خروج شاه از ایران، ۲۶ دی ۱۳۵۷ ۱۱۳
- تصویر ۵-۴. دیوید بارنت؛ فرودگاه مهرآباد، ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ ۱۱۳
- تصویر ۵-۵. دیوید بارنت؛ مدرسه رفاه، ۱۶ بهمن ۱۳۵۷ ۱۱۴
- تصویر ۵-۶. دیوید بارنت؛ دانشگاه تهران، ۲۳ دی ۱۳۵۷ ۱۱۴
- تصویر ۵-۷. پاتریک شاول؛ ژنرال لطیفی، ۹ بهمن ۱۳۵۷ ۱۱۹
- تصویر ۵-۸. پاتریک شاول؛ ژنرال لطیفی، ۹ بهمن ۱۳۵۷ ۱۱۹
- تصویر ۵-۹. پاتریک شاول؛ ۲۶ آذر ۱۳۵۸ ۱۲۰
- تصویر ۵-۱۰. پاتریک شاول؛ ۲۵ دی ۱۳۵۷ ۱۲۰
- تصویر ۵-۱۱. پاتریک شاول؛ ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ ۱۲۱

- تصویر ۵-۱۲. پاتریک شاول؛ ۲۵ دی ۱۳۵۷ ۱۲۱
- تصویر ۵-۱۳. الن کلر؛ طلا فروشی در قم، خرداد ۱۳۵۷ ۱۲۵
- تصویر ۵-۱۴. الن کلر؛ تجمع زنان در تهران، ۲۱ بهمن ۱۳۵۷ ۱۲۵
- تصویر ۵-۱۵. الن کلر؛ بهشت زهرا، ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ ۱۲۶
- تصویر ۵-۱۶. الن کلر؛ تجمع زنان در تهران، ۱۴ بهمن ۱۳۵۷ ۱۲۶
- تصویر ۵-۱۷. الن کلر؛ دانشگاه تهران، ۱۴ بهمن ۱۳۵۷ ۱۲۷
- تصویر ۵-۱۸. الن کلر؛ دانشگاه تهران، ۱۴ بهمن ۱۳۵۷ ۱۲۷
- تصویر ۵-۱۹. ژیل پرس؛ آذربایجان، ۱۳۵۷ ۱۳۲
- تصویر ۵-۲۰. ژیل پرس؛ تظاهرات در تبریز، ۱۳۵۸ ۱۳۲
- تصویر ۵-۲۱. ژیل پرس؛ آذربایجان، ۱۳۵۷ ۱۳۳
- تصویر ۵-۲۲. ژیل پرس؛ تظاهرات در استادیوم تبریز، ۱۳۵۷ ۱۳۳
- تصویر ۵-۲۳. ژیل پرس؛ تجمع در استادیوم تبریز، ۱۳۵۷ ۱۳۴
- تصویر ۵-۲۴. ژیل پرس؛ تجمع در قم، ۱۳۵۷ ۱۳۴
- تصویر ۵-۲۵. ژیل پرس؛ روبروی سفارت آمریکا، ۱۳۵۷ ۱۳۵
- تصویر ۵-۲۶. ژیل پرس؛ روبروی سفارت آمریکا، ۱۳۵۷ ۱۳۵
- تصویر ۵-۲۷. الیور ریوت؛ بهمن ۱۳۵۷ ۱۳۹
- تصویر ۵-۲۸. الیور ریوت؛ بازگشت امام، بهمن ۱۳۵۷ ۱۳۹
- تصویر ۵-۲۹. الیور ریوت؛ ۱۳۵۷ ۱۴۰
- تصویر ۵-۳۰. الیور ریوت؛ ژنرال لطیفی، ۹ بهمن ۱۳۵۷ ۱۴۰
- تصویر ۵-۳۱. الیور ریوت؛ حمله انقلابیون به نیروهای شاه، ۱۳۵۷ ۱۴۱
- تصویر ۵-۳۲. الیور ریوت؛ ۱۳۵۷ ۱۴۱
- تصویر ۵-۳۳. میشل ستبون؛ کاخ نیاوران، ۲۷ بهمن ۱۳۵۷ ۱۴۵
- تصویر ۵-۳۴. میشل ستبون؛ دانشگاه تهران، ۱۰ مهر ۱۳۵۷ ۱۴۵

- تصویر ۳۵-۵. میشل ستبون؛ دانشگاه تهران، ۳۰ مهر ۱۳۵۷..... ۱۴۶
- تصویر ۳۶-۵. میشل ستبون؛ دانشگاه تهران، بهمن ۱۳۵۷..... ۱۴۶
- تصویر ۳۷-۵. میشل ستبون؛ کردستان، ۱۳۵۸..... ۱۴۷
- تصویر ۳۸-۵. میشل ستبون؛ کردستان، ۱۳۵۸..... ۱۴۷
- تصویر ۳۹-۵. کریستین اشپنگلر؛ ۱۳۵۸..... ۱۵۲
- تصویر ۴۰-۵. کریستین اشپنگلر؛ ۱۳۵۸..... ۱۵۲
- تصویر ۴۱-۵. کریستین اشپنگلر؛ بازار تهران، ۱۳۵۷..... ۱۵۳
- تصویر ۴۲-۵. کریستین اشپنگلر؛ دریای خزر، ۱۳۵۷..... ۱۵۳
- تصویر ۴۳-۵. کریستین اشپنگلر؛ ۱۳۵۸..... ۱۵۴
- تصویر ۴۴-۵. کریستین اشپنگلر؛ فوت آیت ا... طالقانی، ۱۳۵۹..... ۱۵۴

فصل اول
کلیات طرح

مقدمه

با ظهور پدیده عکاسی در قرن نوزدهم میلادی و کاربرد گسترده آن در زمینه های مختلف، نیاز به ثبت تاریخ، بیش از پیش احساس می شد که در پی آن افراد زیادی - چه آنها که به صورت حرفه ای و تمام وقت به این کار پرداخته بودند و چه آنها که برای دوری از واقعیت های سخت و ناهنجار جامعه صنعتی به آن روی آورده بودند - تصاویر جذاب و به یاد ماندنی از نقاط مختلف جهان بر صفحات فلزی و پس از آن بر شیشه، ثبت نمودند. به دنبال آن، عکاسی مستند نیز نقشی روز به روز پر رنگ تر ایفا می نمود.

سه سال پس از پیدایش عکاسی، در دسامبر ۱۸۴۲، این هنر- صنعت به عنوان هدیه، وارد ایران می شود. در همین زمان نخستین عکس برداری توسط دیپلمات روسی " نیکلای پاولوف"^۱ انجام شد. (ذکاء، ۱۳۷۶، ۵)

در بررسی سال های اولیه پیدایش عکاسی در ایران، حرکت هایی گاه بی نظیر و گاه پیشرو در سطح جهان را شاهدیم. با آغاز حکومت ناصرالدین شاه و رونق گرفتن عکاسی در دربار و در اجتماع مردم عادی، پس از چند سال گسترش روش های نو در عکس برداری، ظهور و چاپ عکس، آهنگ پر شتاب تری به عکاسی داد. قابلیت عکاسی در بازنمایی رویدادها به پدیدار شدن، رشد و توسعه برخی از جنبه های کاربردی و شاخه های هنر عکاسی، بنا به ضرورت، انجامید. پایه گذاری آموزش عکاسی در مدرسه دارالفنون، گشایش عکاسخانه همگانی در تهران و پس از آن در دیگر شهر های ایران، دستاورد این دوران است.

عکاسی ایران در طول سالها، دوران پر فراز و نشیبی را گذرانده است که میراث این دوران، عکس های بسیاری در گونه هایی نظیر عکاسی پرتره، عکاسی مستند، گزارش های تصویری و عکاسی خلاق است که توسط عکاسان نام آشنا و یا گمنام، بر جای مانده است. عکاسی ایران، همپای بسیاری از رویدادهای اجتماعی، به پیش آمده و افزون بر کارکرد های خبری و آگاهی رسانی، نقش موثر و تعیین کننده ای در روند برخی رویدادها، ایفا کرده است.

یکی از رخداد های نادر دنیا که عکاسی یک جامعه را در متن خود متحول می سازد، انقلاب است. این پدیده بزرگ و تاثیرگذار در ایران، همچون کشور های دیگر، عکاسان را در هسته مرکزی خود قرار داده و چنانکه جامعه را دستخوش تغییراتی اساسی می کند، روند عکاسی را نیز دگرگون ساخته، ارتقا می دهد.

۱-۱- بیان مساله پژوهش

انقلاب، از اتفاقات نادر دنیاست که کمک می کند عکاسی یک جامعه در متن یک رویداد بزرگ اجتماعی قرار گیرد. انقلاب ایران، یک شانس بزرگ برای عکاسی ایران بود به این جهت که عکاسان

¹Nicolaj Pavlov

ما در هسته مرکزی یک واقعه اجتماعی - تاریخی بزرگ قرار گرفتند. عکس های انقلاب انگیزه ای برای پیشرفت عکاسی در ایران بودند.

عکاسی انقلاب، از ورای کارکرد سیاسی - اجتماعی و به اصطلاح " گذشت تاریخ مصرف " و راه یافتن به حوزه تحلیل تاریخی و تئوریک، چه وجوهی دارد و در یک بازخوانی مجدد و بر اساس ضرورت ها و مقتضیات دوران کنونی و فارغ از پیشداوری های ناشی از رویکرد ایدئولوژیک و در گذر از کارکرد رسانه ای، خبری و تبلیغاتی آن در عرصه های اطلاع رسانی و تحریک افکار عمومی و شکل دهی به عواطف جمعی، در این عصر، به مثابه یک متن هنری - زیبایی شناختی مستقل، چگونه و یا با چه معیارهایی باید ارزیابی شود؟

همگام با تحلیل و واکاوی عکاسان داخلی و بررسی میزان تاثیر گذاری عوامل اجتماعی، معنوی، سیاسی و غیره در آن دوره تاریخی، نگاهی به آثار عکاسان خارجی که با علاقه ای خاص این رخداد را دنبال می کردند نیز حائز اهمیت است. آیا تفاوت های فرهنگی، در خلق آثار، به چشم می خورد؟ آیا این دو گروه توانسته اند از جنبه های مختلف، انقلاب را به تصویر بکشند؟

مانع بزرگی که باعث گسترش نیافتن تحلیل زیباشناختی آثار عکاسی دوره انقلاب می شود، نبود یک آرشیو جامع از عکس های این دوره است. ضرورت ایجاد یک بانک کامل و آرشیو غنی از عکسهای انقلاب، با پشتوانه کار پژوهشی برعکس های به جا مانده، جمع آوری آثار از آتلیه ها و مجموعه های شخصی، آژانس های خبری و عکاسی جهان، که هم اکنون حجم عظیمی از این آثار را در اختیار دارند و نیز خرید و حفظ آنان در این آرشیو، غیر قابل انکار به نظر می رسد.

لذا مساله این پژوهش، معرفی و شناخت عکاسان مستند نگار داخلی و خارجی دوره انقلاب و نمایش و بررسی آثارشان از منظرهای گوناگون، می باشد.

پژوهش پیش رو " مستند نگاری انقلاب ایران به روایت عکاسان داخلی و خارجی " را از سال ۱۳۵۶ و با شدت گرفتن مبارزات خیابانی تا آغاز جنگ تحمیلی - دو سال پس از پیروزی انقلاب - سال ۱۳۵۹، مورد تحلیل و بررسی قرار می دهد.

این پژوهش، نتیجه راهنماییهای استادان گرانقدر راهنما و مشاور و کمک های بی دریغشان و همچنین، همکاری های راه گشای برخی از عکاسان مورد بحث در این پروژه بوده است که مشتمل بر ۵ فصل است:

فصل اول: کلیات طرح

فصل دوم: نگاهی اجمالی به تاریخ عکاسی ایران

فصل سوم: در این فصل تحت عنوان گزیده شرایط فرهنگی و سیاسی دوره انقلاب، ابتدا در بخش اول، خلاصه ای از روند انقلاب مورد بررسی قرار گرفته است و در بخش دوم، عکاسی مستند و تاثیرات انقلاب بر آن

فصل چهارم: شناخت عکاسان مستند نگار داخلی دوره انقلاب به همراه آثارشان

فصل پنجم: شناخت عکاسان مستند نگار خارجی دوره انقلاب به همراه آثارشان

فصل ششم: بررسی تطبیقی مستند نگاری انقلاب ایران به روایت عکاسان داخلی و خارجی (جمع بندی)

در ادامه این فصول، فهرست منابع و تصاویر، ذکر شده است.

۱-۲- اهمیت و ضرورت پژوهش

با توجه به گذشت بیش از سه دهه از وقوع انقلاب ایران در بهمن ۵۷ (فوریه ۱۹۷۹)، ارزیابی منتقدانه و توأم با جامعیت، واقع نگری و درک روشن بینانه در خصوص مقوله عکاسی انقلاب، بیش از پیش، ضروری می نماید چرا که این دوره، انگیزه ای برای پیشرفت مقوله عکاسی در ایران بوده است.

همگام با تحلیل و واکاوی عکاسان داخلی و بررسی میزان تاثیرگذاری عوامل اجتماعی، معنوی، سیاسی و غیره در آن دوره تاریخی، نگاهی به آثار عکاسان خارجی که با علاقه مندی خاص، این رخداد را دنبال می کردند نیز حائز اهمیت است.

آیا تفاوت های فرهنگی، در خلق آثار به چشم می خورد؟

آیا این دو گروه (عکاسان داخلی و خارجی) توانسته اند از جنبه های مختلف، انقلاب را به تصویر بکشند؟

۱-۳- پیشینه پژوهش

با توجه به این که با عنوان این موضوع، تا به حال تحقیقی صورت نگرفته است و کتاب های موجود نیز به نوعی فقط آلبوم تصویری از وقایع انقلاب ایران هستند، بنابراین هیچگونه پیشینه پژوهشی برای این موضوع دیده نشده است.

۱-۴- اهداف پژوهش

۱. معرفی عکاسان مستند نگار داخلی و خارجی از انقلاب ایران
۲. جمع آوری اسناد تصویری انقلاب
۳. بررسی تطبیقی شیوه های مستند نگاری انقلاب در آثار عکاسان داخلی و خارجی

۱-۵- پرسش های پژوهش

۱. روند تحولات عکاسی در دوره انقلاب چگونه بوده است؟
۲. ویژگی های انقلاب اسلامی در عکاسی انقلاب، چگونه منعکس شده است؟
۳. آیا نقش محوری مذهب در الگو سازی و شکل دهی به احساسات، روابط و کنش های جمعی، حضور روحانیت به عنوان ریشه دار ترین نماد بیرونی حضور دین در عرصه های اجتماعی، از طریق این عکس ها به روشنی انتقال یافته است؟

۱-۶- فرضیات پژوهش